

Aurelius Augustinus

In antwoord op uw vragen

Augustinus' brieven aan Januarius

[Ad inquisitiones Ianuarii libri duo (= Epistulae 54-55)]

Vertaald, ingeleid en van
aantekeningen voorzien door
Ben Bongers,
Joost van Neer,
Martijn Schrama o.s.a. en
Anke Tigchelaar

The logo for the publisher DAMON, featuring a stylized graphic of three vertical lines of varying heights to the left of the word "DAMON" in a bold, sans-serif font.

Inhoud

Inleiding	9
Augustinus' briefwisseling	9
- De brief als genre	10
- De brief onderweg naar de geadresseerde	11
- Gedrukte uitgaven	14
De twee brieven aan Januarius	15
- De geadresseerde	15
- Over liturgische gebruiken	16
- De indeling van brief 54	17
- De indeling van brief 55	18
Theologische achtergronden en liturgische gebruiken	19
- Een gradatie	19
- Het bijzondere karakter van <i>sacramenta</i>	20
- Het doopsel	22
- De eucharistie	23
- Vasten en baden	23
- Witte Donderdag	25
- Paaszaterdag	26
- Getallen als vindplaatsen van betekenissen	27
- Beelden en vergelijkingen	28
- Pasen	29
- Kerstmis en Pasen	30

- Het triduum paschale	31
- Geloof, hoop en liefde	31
Dankwoord	34
Literatuur	35
Praktische informatie	38
- Gebruikte afkortingen in de literatuurverwijzingen	38
- Gebruikte afkortingen van de bijbelboeken	38
- Kopjes	39
- De afbeelding op het omslag	39

**Ad inquisitiones Ianuarii libri duo /
In antwoord op uw vragen
Augustinus' brieven aan Januarius**

Brief 54	41
Heilige tekenen	41
Tekenen en plaatselijke verschillen	43
Richt u naar het gebruik van de kerk waar u bent	43
Het enige juiste bestaat niet	47
Iedereen moet doen wat zijn geloof hem ingeeft	47
Wees verdraagzaam	53
De vraag van Januarius over de eucharistie op Witte Donderdag	55
Over het verschil naar plaats en streek	55
Hoe om te gaan met de evangelieteksten over het laatste avondmaal?	57
De gebruiken die door de apostelen zijn geregeld	59
Omgaan met verschillen	63
Waarom nemen de mensen op Witte Donderdag een bad?	65

Brief 55	66
Pascha, de overgang van de dood naar het leven	67
Hopen op eeuwig leven	71
Hopen en volharden	75
Waarom het Pascha in de eerste maand wordt gevierd	77
Waarom het Pascha in de derde week wordt gevierd	79
Volle maan, de verklaring van de manicheeërs	79
Twee andere verklaringen	83
De zon, licht van gerechtigheid	85
Van uiterlijk naar innerlijk	89
De maan als beeld van de kerk	91
Het gebruik van beelden	95
Beelden gebruiken om het onzichtbare zichtbaar te maken	99
Het woord van God en betekenisvolle beelden	103
Waarom de zaterdag deel uitmaakt van de Paasviering	107
Op weg naar de rust	109
Schep behagen in de Heer	111
God woont in ons	115
De eerste drie geboden	115
Het gebruik van symbolen	119
Het gebod over de sabbat is symbolisch bedoeld	121
De rust wordt bij God gevonden	121
De zondag is de dag des Heren	125
De tijd van het kruis	127
De symboliek van het kruis	129
Geloof en hoop	131
Leven in de hoop op rust	135

Pasen	139
De veertig dagen voor en de vijftig dagen na Pasen	139
De overeenstemming tussen de beide Testamenten	143
Geroepen worden tot de rust van het andere leven	149
In het nieuwe leven is de mens volmaakt en in rust	151
Het Alleluja zingen	153
De voetwassing	157
Verschillen in gebruiken	157
Gebruiken die buiten de liturgische praktijk worden ingevoerd	161
Je onthouden van spijzen	163
De toekomst voorspellen aan de hand van de Schrift	167
De wet vindt haar vervulling in de Schrift	167
Kennis als hefboom	169
Retractationes 2,20 / Nalezingen 2,20	170/171
Register	172

Inleiding

Augustinus' briefwisseling

Van verschillende belangrijke auteurs uit de christelijke oudheid bleef een gedeelte van hun correspondentie bewaard, van Cyprianus bijvoorbeeld, van Ambrosius en van Hieronymus. Ook van Augustinus (354-430) zijn er brieven (*epistulae*) overgeleverd. Het zijn er ongeveer driehonderd, maar vermoedelijk heeft hij er veel meer geschreven.

Augustinus werd in 391 te Hippo Regius in de Romeinse provincie Africa tot priester gewijd. Kort na zijn wijding tot bisschop in 396 volgde hij de oude bisschop Valerius in diens ambt op. Sinds die tijd had hij contact met vele en uiteenlopende personen. Geen van de bisschoppen in de christenheid ontving zoveel brieven als Augustinus, en ook niet van zo ver. In zijn brieven komen bepaalde karaktertrekken van Augustinus naar voren die we ook uit zijn andere werken kennen. Daarnaast vormen de driehonderd brieven een onschatbare bron van informatie voor de studie van de dogma- en kerkgeschiedenis en van de sociale geschiedenis van het laat-Romeinse rijk.

In deze inleiding gaan we allereerst in op een aantal aspecten van de briefvorm in de tijd van Augustinus. Deze uiteenzetting eindigt in een beknopte samenvatting van de twee brieven die in dit boek vertaald zijn. In het tweede